

DE WERELBEROEMDE JACOB VAN EYCK

Les 6: Battle of the beiaardiers

De leestekst is verdeeld in 5 stukjes.

Dit zijn de stukjes:

1. Herinneringen aan Jacob van Eyck
2. Wie was Jacob van Eyck?
3. Wat maakte Jacob van Eyck nou zo speciaal?
4. Bijzondere trucjes van Jacob van Eyck
5. Jacob aan het werk.

Opdracht A

Verdeel de stukjes onder elkaar. Ieder leest 1 stukje.

Heeft iedereen zijn stuk goed gelezen?

Vertel elkaar om de beurt het belangrijkste wat erin staat.

Maak samen aantekeningen op 1 blaadje.

Als leerling 1 vertelt, maakt leerling 2 aantekeningen.

Daarna vertelt leerling 2 en geeft het blaadje aan de volgende. Die maakt aantekeningen. En zo verder.

Aan het eind hebben jullie 1 blaadje waarop de belangrijkste feiten uit het leven van Jacob van Eyck staan.

De belangrijkste vraag die jullie samen moeten beantwoorden is:

Waarom is Jacob van Eyck de beroemdste en beste beiaardier aller tijden?

Opdracht B

Jullie maken samen een poster over Jacob van Eyck.

Daarna luisteren jullie samen naar de muziek van Jacob van Eyck.

Denk telkens aan alles wat je nu weet van hem, aan hoe bijzonder hij is.

Hoor jij ook hoe mooi zijn muziek is?

Opdracht C

Jullie gaan Jacob van Eyck en zijn muziek presenteren aan de rest van de klas.

Het wordt een **muziek battle**. Jullie willen dat Jacob van Eyck wint!

Hoe gaan jullie daarvoor zorgen?

DE WERELDBEROEMDE JACOB VAN EYCK

Les 6: Battle of the beiaardiers

Herinneringen aan Jacob van Eyck

Veel mensen zeggen dat Jacob van Eyck de belangrijkste muzikant is die Utrecht ooit gehad heeft. Heb je nog nooit van hem gehoord? Toch is hij wereldberoemd!

Zijn muziek wordt nog steeds gespeeld op vele beiaarden. Ook door vele blokfluitspelers. Ja, Van Eyck kon óók heel mooi blokfluit spelen.

Herinneringen aan Jacob van Eyck zijn:

- Een gedenksteen in het Domplein in het centrum van Utrecht. Die steen is daar gelegd tijdens het *Jacob van Eyck herdenkingsjaar* in 2007.
- Er zijn *Jacob van Eyck-muziekfestivals*
- Er is een *Jacob van Eyck-prijs* die elke drie jaar wordt uitgereikt door het Utrechts Klokkenluiders Gilde. Zij noemen hem 'de koning van het carillon'. (carillon is een ander woord voor beiaard)
- Er zijn *stadswandelingen* die laten zien waar hij woonde en waar hij muziek maakte.
- In Heusden is er een *straat* naar hem vernoemd, de Jacob van Eyckpassage. Hij is in Heusden in de buurt van Den Bosch geboren. Ze zijn in Heusden erg trots op hun beroemde inwoner.

Want ook al is hij al heel lang dood, zijn muziek leeft voort.

Een blokfluitconcert tijdens de onthulling van de Jacob van Eyckpassage in Heusden.

Gedenksteen voor Jacob van Eyck in het centrum van Utrecht.

Wie was Jacob van Eyck?

We weten niet zo veel van Jacobs jeugd. Hij werd blind geboren in 1590 in Heusden. Gelukkig waren zijn ouders van adel. Ze hadden genoeg geld om hem een goede opvoeding te geven.

In het dorp Heusden was een kleine beiaard. Jacob ging hier werken als klokkendeskundige (campanoloog) en beiaardier.

DE WERELDBEROEMDE JACOB VAN EYCK

Les 6: Battle of the beiaardiers

In 1623 ging Jacob van Eyck naar Utrecht om advies te geven over de beiaard in de Domtoren.

In 1625 verhuisde hij naar Utrecht.

Hij werd gevraagd daar stadsbeiaardier, klokkendeskundige, blokfluitist en componist (een componist is iemand die muziek bedenkt en opschrijft) te worden.

Hij vroeg het stadsbestuur om een salaris van 400 gulden per jaar.

Dat was heel veel in die tijd. Hij vond dat hij als blinde meer geld nodig had voor het dagelijks leven.

Ze werden het eens over een salaris van 350 gulden per jaar.

(in Heusden kreeg hij 30 gulden per jaar...).

De beiaard in de Domtoren telde 12 klokken.

Hij zorgde dat er 6 bijkwamen. Toen had hij 18 klokken om op te spelen.

Hier zie je de blinde Van Eyck heel goed luisteren naar het geluid van klokjes die worden aangeslagen.

Wat maakte Jacob van Eyck nou zo speciaal?

Jacob van Eyck was blind maar hij had een super goed gehoor.

Als hij een klok hoorde luiden, hoorde hij veel meer dan gewone mensen. Hoe dat kan?

Luister zelf maar eens naar een klok.

Wat hoor je? Misschien: *Boooooongngngngng!*

Je hoort één toon.

Jacob hoorde veel meer tonen.

Hij hoorde de *deeltönen* van de klok.

En dat zijn er wel vijf!

Daardoor kon hij ontdekken hoe klokken goed gestemd kunnen worden (stemmen is een toon maken die past bij de andere tonen).

Dat kon toen namelijk niemand!

Want niemand kon dat zo goed horen.

Dat is ook niet zo belangrijk als je één klok hoort. Je hoort gewoon *Boooooongngngng!* Als de klok een beetje vals klinkt, horen wij dat niet.

Maar als je de klokken van een beiaard speelt, hoor je meer klokken tegelijk.

Als de tonen niet bij elkaar passen klinken ze samen héél vals.

Dat horen zelfs wij gewone mensen.

Al heel lang zochten klokkengieters naar een manier om dit probleem op te lossen.

Maar dat was niemand goed gelukt.

In het huis De Domstoorn heeft Van Eyck gewoond. Achter het huis zie je de top van de Domtoren.

DE WERELDBEROEMDE JACOB VAN EYCK

Les 6: Battle of the beiaardiers

Bijzondere trucjes van Jacob van Eyck

Jacob wist hoe 'resonantie' werkte. Dat betekent zoets als: 'meetrillen'.

Hij had een leuk trucje om dat te laten zien.

Hij ging vlak bij een klok staan en blies op zijn blokfluit.

De toon had precies dezelfde toonhoogte als een van de *deeltonen* van de klok.

De klok begon zachtjes mee te klinken op diezelfde toonhoogte.

De klok trilde mee met het geluid van de fluit!

Dat vonden mensen bijzonder: zonder de klok aan te raken, liet hij hem geluid maken.

Hij kon hetzelfde doen met een glas.

Hij tikte tegen een wijnglas en luisterde naar de klank.

Met zijn goede oren kon hij alle deeltonen van het glas horen (ja, ook glazen hebben deeltonen).

Hij floot een deeltoon van het glas op zijn fluit.

Nu maakte het glas dezelfde toon zonder dat het glas werd aangeraakt.

Het grote gebouw was vroeger een kerk. Jacob van Eyck is in die kerk begraven. Later is de kerk een popzaal geworden. Er hebben dus heel wat popliefhebbers bovenop het graf van de beroemde muzikant gedanst!

DE WERELDBEROEMDE JACOB VAN EYCK

Les 6: Battle of the beiaardiers

Jacob aan het werk

Jacob van Eyck moet erg veel van muziek gehouden hebben. In de zomer speelde hij vaak blokfluit op het Janskerkhof, een plein midden in Utrecht. Veel wandelaars genoten van de prachtige muziek, die hij had geschreven. Over de hele wereld zijn er nog blokfluitspelers die muziek van Jacob spelen.

Ook zijn beiaardmuziek wordt nog altijd gespeeld. Van Eyck bespeelde klokken van de Dom, maar ook van andere torens in de stad. Hij ging naar andere steden omdat ze hem advies vroegen over hun beiaard

Zo ontmoette hij de broers François en Pieter Hemony. Twee Franse klokkengieters die in Nederland klokken kwamen gieten. Samen met de broers ontdekte hij hoe ze klokken zuiver konden stemmen. De Hemony-broers werden daardoor heel beroemd. Nog steeds zijn Hemony-klokken héél bijzonder in klokkenland. In de Domtoren hangen nog Hemony-klokken en de stad is daar heel trots op.

Luister samen naar

Muziek van Jacob van Eyck op het Hemony-carillon van Brielle.
<https://www.youtube.com/watch?v=iEh4dpwHIT0>

Bronnen voor dit verhaal

- Zingend Brons, Luc Rombouts
- <https://heusden.nieuws.nl/nieuws/20180223/nieuwe-kijk-op-jacob-eyck-streekarchief/>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_van_Eyck
- <http://www.klokkenluiders.nl/index.php?id=260>
- <https://www.residentiesinutrecht.nl/residentie/jacob-van-eyck/>
- <https://www.bd.nl/heusden/jacob-van-eyckpassage-heusden-muzikaal-ingeblazen~ad8d5279/>